

Aan de gemeenteraden in Rivierenland

Onderwerp: Stikstofaanpak Rivierenland

Geachte Raadsleden,

Met deze brief informeren wij u over de stand van zaken van de stikstofaanpak in de regio Rivierenland. We starten de brief met de aanpak die we voor ons zien in Rivierenland. Vervolgens diepen we het probleem verder uit. Daarna laten we de samenwerkende context zien en de verschillende rollen.

Samenvatting

Te veel stikstof heeft een negatief effect op onze natuur en biodiversiteit. De Raad van State stelde in 2019 vast dat het stikstofbeleid van de overheid de natuur onvoldoende beschermt en stelt daarom eisen aan stikstofuitstoot.

Ook in Rivierenland vraagt dat om actie. Als we nu maatregelen aan de bron nemen door bestaande ambities te versterken en te versnellen, beperken we de uitstoot van stikstof en voorkomen we een stikstofoverschot in onze regio. We kiezen ervoor om in Rivierenland het stikstofprobleem op te lossen door (mee)koppelkansen: **Slim aanhaken bij ontwikkelingen en projecten die voortkomen uit bestaande beleidsinstrumenten.** Daarmee zorgen we dat Rivierenland kan blijven groeien en bloeien, economisch én ecologisch.

1. Aanpak Stikstof in Rivierenland

Stikstof vormt op dit moment geen belemmering voor woningbouwprojecten in de gemeente Buren.

De grootste uitdaging van het stikstofprobleem in Rivierenland lijkt op middel- tot langere termijn te komen. Dit biedt gemeenten de kans om de maatregelen binnen het huidige beleid in te passen. Daarom kiezen we ervoor om in Rivierenland het stikstofprobleem op te lossen door (mee)koppelkansen: *Slim aanhaken bij ontwikkelingen en projecten die voortkomen uit bestaande beleidsinstrumenten.*

In Rivierenland werken we op verschillende beleidsterreinen toe naar een duurzamere economie en een goede leefomgeving. Er zijn veel initiatieven, projecten en ontwikkelingen waarmee we dat willen bereiken. Door stikstof te koppelen aan deze thema's en ontwikkelingen, creëren we een win-win situatie waarbij geen aparte financieringsstromen noodzakelijk zijn. We kunnen dit in Rivierenland doen omdat het stikstofprobleem nog niet zo groot is in vergelijking met de gemeenten op- en rond de Veluwe. Niets doen is echter geen optie.

Het gaat hier om (mee)koppelkansen op basis van ontwikkelingen en projecten die voortkomen uit de beleidsinstrumenten van Wonen, Mobiliteit, Duurzaamheid en de economische Speerpunten. We kiezen voor een integrale benadering en streven naar het versneld oppakken van plannen en projecten. In het *Regionaal Uitvoeringsplan stikstof Rivierenland* staat meer informatie hierover.

Meekoppelkansen liggen op het gebied van:

Speerpunten Economie & vestigingsklimaat, Agribusiness, Recreatie & Toerisme

- Directe verkoop van streekproducten mogelijk maken
- Stimuleren technologisch innoveren
- Faciliteren duurzaam telen, economisch en ecologisch
- Bevorderen/mogelijk maken natuurvriendelijke bermen
- Bevorderen/beleid natuur inclusieve landbouw

Wonen

- Bevorderen circulair, conceptueel en biobased bouwen
- Deelname aan 'winst uit je woning'
- Woningeigenaren stimuleren om te isoleren
- Ruimte creëren voor (regionale) bouw hubs

Mobiliteit Uitvoeringsplan Mobiliteit Rivierenland:

- Uitbreiden laadpaalnetwerk
- Bevorderen gebruik OV en vergroenen OV
- Stimuleren duurzaam mobiliteitsgedrag
- Stimuleren thuis werken en duurzaam reizen bij werkgevers
- Walstroomvoorzieningen in elke haven in Rivierenland
- Elektrificatie eigen wagenpark

Duurzaamheid

- Investeren in duurzame ontwikkelingen die eveneens bijdragen aan lagere stikstofuitstoot

En ook:

- Aanbestedingsbeleid aanpassen, duurzamer en circulair
- Bij alle regionale processen en ontwikkelingen stikstof meenemen in de beslissingen

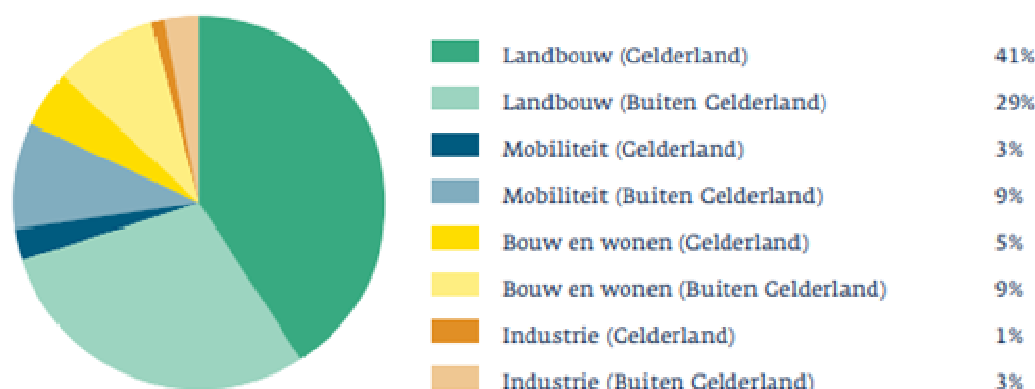
De uitvoering van de plannen en projecten waar stikstof bij speelt, liggen op gemeentelijk niveau. De inspanningen zijn te overzien en in de diverse beleidsinstrumenten zijn hier al besluiten over genomen, maar versnelling en een inspanningsverplichting zijn soms noodzakelijk. Er moet structureel aandacht zijn voor de aanpak van de stikstofproblematiek. *Gemeenten zijn hier aan zet!*

2. Achtergrond: Wat is het probleem van stikstofoverschot?

Stikstof is een van de belangrijke voedingsstoffen voor planten, maar een te hoge depositie van stikstof zorgt voor problemen in de natuurgebieden van Nederland. Om vast te stellen bij welke stikstofwaarden de natuur nog goed gedijt, zijn er kritische depositiewaarden vastgesteld. Deze variëren per type natuur.

De kritische depositiewaarden (KDW) worden op tal van (Gelderse) Natura 2000-gebieden overschreden. De overheid zet zich in om deze natuur te beschermen. Voor Rivierenland gaat het om de Natura 2000-gebieden in de uiterwaarden van de rivieren. In het Gelderse traject (Gelderse maatregelen Stikstof) worden deze gebieden ingedeeld onder de noemer 'Rijntakken' en Lingebied & Diefdijk Zuid. De overschrijding van de KDW is in de Rijntakken niet groot, daarom blijven de problemen door stikstof op dit moment beperkt. Niets doen is echter geen optie, omdat toekomstige uitdagingen dan alsnog te groot worden. We willen vertraging in procedures en mogelijk zelfs vastlopen ervan voorkomen.

De depositie op de stikstofgevoelige Gelderse Natura 2000-gebieden is voor het grootste deel afkomstig van de bronnen landbouw, daarna mobiliteit en bouw en daarna de industrie (zie figuur hieronder). Deze verhoudingen kunnen per gebied verschillen. Zo is de depositie van stikstof in de Rijntakken bijvoorbeeld in grotere mate afkomstig van landbouw buiten Gelderland.

Figuur 1. Herkomst depositie stikstof Gelderse Natura 2000-gebieden.

3. Achtergrond: Wat (op dit moment) te doen bij stikstofoverschrijding bij een project of plan?

Het Besluit stikstofreductie en natuurverbetering maakt een bouwvrijstelling mogelijk van de natuurvergunningplicht voor de bouwfase van projecten (voor het aspect stikstof). Hierdoor kunnen projecten toch doorgang vinden. De gebruiksfase van het gebouwde object is echter niet vrijgesteld van de natuurvergunningplicht. Er is wel veel onzekerheid over de juridische houdbaarheid van deze vrijstelling. We volgen deze ontwikkelingen op de voet.

Bij overige projecten (bijvoorbeeld milieuvergunningen) en bij projecten waarbij in de gebruiksfase sprake is van een stikstofoverschrijding is de eerste stap te kijken hoe binnen het project gezorgd kan worden voor stikstofreductie. Als we binnen het project compenseren, dan kan er een natuurbeschermingsvergunning verkregen worden en kan het project doorgaan. Randvoorwaarde hiervoor is wel dat de nieuwe situatie op een niveau van maximaal 70% van de oorspronkelijke stikstofemissie uitkomt (dit wordt ook wel de methode intern salderen genoemd).

Voor toekomstige ontwikkelingen kan het voorkomen dat binnen een project onvoldoende stikstofreductie te bereiken is. Hier kunnen extern salderen, het verleasen en de verdere inrichting van de stikstofbank op provinciaal niveau naar verwachting uitkomst bieden. Voor ons is het van belang dat er meer voortgang wordt gemaakt in het stikstofsysteem op zowel landelijk als provinciaal niveau, om voor onze regio ook in de toekomst zowel natuurherstel als projecten mogelijk te maken.

Binnen de huidige woningbouwprojecten in Rivierenland lukt het vooralsnog om binnen de projecten maatregelen te nemen waardoor geen natuurvergunning nodig is of waardoor deze vergunning verleend kan worden. Ook zijn er projecten die op zichzelf geen overschrijding hebben.

4. Stikstofreductie doen we samen

Zowel het stikstofprobleem als de oplossing ervan hebben verschillende gradaties en schaalniveaus: we onderscheiden landelijk, provinciaal, regionaal en lokaal niveau.

Sinds mei 2019, het moment dat de Raad van State de uitspraak heeft gedaan dat de *Programmering Aanpak Stikstof* (PAS) niet mag worden toegepast, wordt er landelijk, provinciaal en op lokaal niveau gewerkt aan een nieuwe *Aanpak Stikstof*. Een aanpak die erop gericht is om natuurherstel beter te borgen. In en nabij natuurgebieden waar de stikstofbelasting erg groot is en vergunningverlening deels stil kwam te liggen, waren en zijn de effecten op projecten in de bouw, infrastructuur, industrie en landbouw groot. Op 1 juli 2021 zijn *het Besluit en de Wet stikstofreductie en natuurverbetering* van kracht geworden om de uitstoot en neerslag van stikstof te verminderen, de natuur te herstellen en de vergunningverlening verder op gang te brengen.

In 2021 startte de regionale samenwerking op het gebied van stikstof. We trekken als regio samen op met de provinciale- en rijksoverheid, die weer met tal van sectoren in gesprek zijn. We praten mee over- en anticiperen op de landelijke en provinciale ontwikkelingen.

a. Rijk¹

Het Rijk heeft als doel om in 2030 de stikstofdepositie terug te brengen door brongerichte maatregelen te nemen. Hierbij worden gemiddeld 40% van de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden op de kritische depositiewaarde (KDW) gebracht voor 2025, 50% op de KDW in 2030 en 74% op de KDW in 2035.

Het systeem van stikstofreducerende maatregelen en het toekennen van stikstofruimte moet nog verder worden gevuld. Het stikstofregistratiesysteem (SSRS) heeft hierin een belangrijke rol. Op dit moment wordt dat vooral gevuld door landelijke maatregelen zoals de snelheidsverlaging op wegen en de saneringsregeling voor varkenshouderijen. De laatstgenoemde is als zodanig nog niet opgenomen in het SSRS. De hiermee gecreëerde stikstofruimte is prioritair toegekend aan de woningbouw en zeven Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT)-projecten. Helaas is het ook nu, ongeveer 2,5 jaar sinds de PAS niet meer van kracht is, nog steeds onduidelijk wat de stikstofmaatregelen voor Rivierenland gaan opleveren. Noch op landelijk noch op provinciaal niveau is er voldoende voortgang geboekt in een werkend en samenhangend stikstofsysteem.

Twee punten op rijksniveau zijn daarnaast direct van belang voor onze regio:

- Op rijksniveau praten we via de provincie en regio mee over maatregelen in de binnenvaart.
- Het Rijk maakt afspraken met de bouwsector over emissiearme werk- en voertuigen als onderdeel van de structurele aanpak stikstof. Door deze maatregel hoeft de bouwfase van een project bij de vergunningverlening niet meer meegenomen te worden in de stikstofberekening.

¹ De impact van het nieuwe regeerakkoord op het gebied van stikstof is op moment van schrijven nog niet bekend en meegenomen.

b. Provincie Gelderland

De provincie Gelderland heeft een regierol als bevoegd gezag voor vergunningen in het kader van de Natuurbeschermingswet én heeft een regierol in de provinciale stikstofagenda, georganiseerd in de Gelderse Maatregelen Stikstof (GMS).

De doelstellingen van de Gelderse Maatregelen Stikstof (GMS) zijn het structureel verminderen van stikstofdepositie, de staat van instandhouding (SVI) te verbeteren en economische opgaven in combinatie met kwetsbare natuur te realiseren.

In een provinciale verkenning van juni 2020, de concept uitvoeringsagenda, staan maatregelen om de uitstoot van stikstof aan te pakken, natuurgebieden te herstellen en verduurzaming te versnellen. De maatregelen moeten zorgen voor een dalende lijn in de stikstofuitstoot, sterkere natuur en duurzame economische sectoren. In de GMS zijn de verschillende maatregelen doorgerekend op effect en kosten. Op basis daarvan hebben de samenwerkingspartners afspraken gemaakt over de uit te voeren bron- en natuurmaatregelen in Gelderland. Deze zijn in juli 2021 vastgelegd in een uitvoeringsagenda. De provincie is met diverse sectoren en overheden, waaronder onze regio, in gesprek om de Gelderse stikstofbank te vullen met maatregelen. De voortgang is hierin beperkt en het is ook na 2 jaar nog onduidelijk op welke manier het systeem voor ons gaat werken.

Voor de gebiedsgerichte aanpak en de werking van de stikstofbank zijn we als Rivierenland als partner aangesloten bij de GMS. We nemen momenteel deel aan de volgende overleggen:

Gelders Partneroverleg van de overheden met de sectoren met als taken: Het informeren, afstemmen en delen over ontwikkelingen stikstof binnen en buiten Gelderland. Kernwoorden hierbij zijn stimuleren en faciliteren. Daarnaast wordt de voortgang in de Gelderse gebieden gemonitord.

Gelderse Bestuurlijke overleggen (BO): Om de 2 maanden is er een bestuurlijk overleg met de provincie Gelderland (georganiseerd door de VNG Gelderland) en alle regio's in de 3 gebieden (Veluwe, Rijntakken en Achterhoek). Namens Rivierenland neemt wethouder Van Someren van Neder-Betuwe deel aan dit overleg. Ook ambtelijk vinden er overleggen plaats om het BO voor te bereiden.

De Gelderse Maatregelen Stikstof (GMS): Hierin neemt de projectleider stikstof van de Regio Rivierenland deel en stemt af met de betrokken ambtenaren in de regiogemeenten.

c. Samenwerking in regio Rivierenland

Met het *Regionaal Uitvoeringsplan Stikstof Rivierenland* heeft de regio een eigen plan van aanpak om haar deel in de problematiek op te pakken. De ontwikkelingen worden vier maal per jaar gepresenteerd aan het portefeuilleoverleg Ruimtelijke Kwaliteit Rivierenland dat onder andere hiervoor is gestart. Ook ambtelijk vinden er overleggen plaats om het Pfo voor te bereiden.

d. Rol van de eigen gemeente

We begonnen deze brief met de keuze voor (mee)koppelkansen: *Slim aanhaken bij ontwikkelingen en projecten die voortkomen uit bestaande beleidsinstrumenten*. Daar ligt ook de rol van de gemeenten. Zij moet bij al haar projecten en programma's aandacht hebben voor stikstofreductiemogelijkheden.

We vragen u als raadslid om erop toe te zien dat de bestaande ambities die de stikstofreductie versnellen, uitgevoerd worden. Papier is geduldig, het is tijd om ambities praktijk te laten worden.

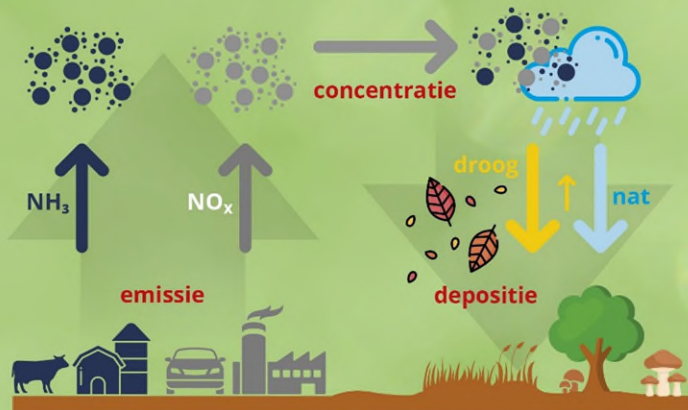
Hoogachtend, de colleges van burgemeester en wethouders van Tiel, Buren, Neder-Betuwe.... etc

Bijlage: Visuele samenvatting Regionaal Uitvoeringsplan Stikstof Rivierenland

Aanpak van stikstofproblematiek in Rivierenland

Aanleiding en doel

Te veel stikstof heeft een negatief effect op onze natuur en biodiversiteit. De Raad van State stelt daarom eisen aan stikstofuitstoot. Ook in Rivierenland vraagt dat om actie. Als we nu maatregelen aan de bron nemen, beperken we de uitstoot van stikstof en voorkomen we een stikstofoverschot in onze regio. Daarmee zorgen we dat Rivierenland kan blijven groeien en bloeien, zowel economisch als ecologisch.

Stikstofemissie per sector in Gelderland

Concrete doelen:

- Structurele beperking stikstofemissie;
- Herstel en behoud van natuur;
- Gebiedsgerichte transitities zoals toekomstbestendige landbouw, natuurinclusieve landbouw, duurzame industrie, duurzame mobiliteit en circulair bouwen.

Uitgangspunten

Alle sectoren dragen bij

Rivierenland (Natuurgebied Rijntakken):

- maatregelen binnen huidige beleid inpassen is mogelijk (**meekoppelkansen**)
- versnelling en inspanningsverplichting noodzakelijk!

Gelderse Maatregelen Stikstof

We doen het **samen**: Rijk, provincie en gemeente

We werken samen aan een oplossing voor stikstof. Daarnaast heeft iedere overheid zijn eigen verantwoordelijkheden of taken.

Rijksoverheid (systeemverantwoordelijke, ontwikkelen wet- en regelgeving, financieren van maatregelen)

- Geven goed voorbeeld bij eigen projecten

Provincies (maken beleid en geven uitvoering aan de landelijke wet en regelgeving, bevoegd gezag voor NB-vergunningen)

- Geven invulling aan gebiedsgerichte aanpak
- Financieren natuurherstel
- Geven goed voorbeeld bij eigen projecten

Gemeenten (inzet ruimtelijk beleid)

- Bevoegd gezag voor (bouw)projecten en evenementen ihkv van de Wabo
- Verantwoordelijk voor gemeentelijke projecten en inzetten duurzaam ruimtelijk beleid
- Geven goed voorbeeld bij eigen projecten

Met inzicht en ondersteuning door
o.a. Regionale stikstofkaart en Gelders datahuis

Samenwerking gemeenten in rivierenland

Dit gaan wij doen

Bestaande gemeentelijke ambities versnellen en versterken, zoals:

Speerpunten

Economie & vestigingsklimaat, Agribusiness, Recreatie & Toerisme

- Directe verkoop van streekproducten mogelijk maken
- Stimuleren technologisch innoveren
- Faciliteren duurzaam telen, economisch en ecologisch
- Bevorderen/mogelijk maken natuurvriendelijke bermen
- Bevorderen/beleed natuur inclusieve landbouw

Wonen

- Bevorderen circulair, conceptueel en biobased bouwen
- Deelname aan 'winst uit je woning'
- Woningeigenaren stimuleren om te isoleren
- Ruimte creëren voor (regionale) bouw hubs

Mobiliteit

Uitvoeringsplan Mobiliteit Rivierenland:

- Uitbreiden laadpaalnetwerk
- Bevorderen gebruik OV en vergroenen OV
- Stimuleren duurzaam mobiliteitsgedrag
- Stimuleren thuis werken en duurzaam reizen bij werkgevers
- Walstroomvoorzieningen in elke haven in Rivierenland
- Elektrificatie eigen wagenpark

Duurzaamheid

- Investeren in duurzame ontwikkelingen die eveneens bijdragen aan lagere stikstofuitstoot

En ook:

- Aanbestedingsbeleid aanpassen, duurzamer en circulair
- Bij alle regionale processen en ontwikkelingen stikstof meenemen in de beslissingen

Samen maken we bloei en groei in Rivierenland mogelijk!